

Péteri Annamária

Novellák, esszék, történetek

TARTALOM

A varázsgyűrű

Gyógyulás

Életmű

Ez a valóság...!

Mi a boldogság?

„És övé marad mindörökre”

Egyszer fent voltál a csúcson

„Töretlen hittel ember és magyar”

Igric

A világ rossz, az élet nem

A varázsgyűrű

(filozofikus mese)

Csillagvilágos nyári éjszaka volt. A hold sápadt fénye világított a sűrű erdő komor faóriásai között. A keskeny ösvényen egy szegénylegény bandukolt a falu felé vándorbotjával, vállán elaggott, kopott tarisznyával. Nagybeteg édesanyjához igyekezett haza.

Szívében sokszor vágyódott az erdő varázsa után. Úgy érezte, hogy otthon, a kicsi faluszéli viskóban nincsen maradása. Réges-rég elindult volna szerencsét próbálni, ki a nagyvilágba, de az anyja számtalanszor visszatartotta: „Ne menj fiam, elveszel a vadonban! Aztán meg ki tart el engem öreg napjaimra?” Így hát otthon maradt. Ma azonban így szólt hozzá az anyja: „Fiam, Bende, az én időm beteljesedett. Hamarosan meghalok. Szabad vagy, mehetsz amerre látsz, de fogadd meg a tanácsomat! Soha ne keresd a magad javát, és ne szolgálj a vagyonnak! Járj szerencsével! – mondta, és meghalt. A fiú pedig tisztességgel eltemette anyját, azután felkerekedett. Tarisznyát fogott, benne egy kis szalonnát meg árpakenyeret, majd nekiindult a világnak.

Mindig vonzotta az erdő; a kövek, a fák, a virágok, a madarak hangos kórusa, csiripelése. Most is arrafelé vette útját, befelé a mélyzöld rengetegbe. Három nap és három éjjel barangolt, s lassacskán egészen bejutott a vadon mélyébe. Senki sem járt erre, csak távolból hallatszott valami szarvasbögés, egy-egy nyúl sírása, madarak csicsergése. Mindenfelől komor faóriások szegélyezték az utat, s közöttük időnként elelsiklott a huncut napsugár. Az aljnövényzet között erdei virágok bújtak meg, a napsugaras tisztásokat azonban teljes egészében ők birtokolták, mesés szép látványt nyújtva az arra tévedő vándornak. Évente ha egyszer járt erre valaki... A legény azonban eltévedt, s hamarosan olyan mélyre jutott, hogy nem találta a kiutat. Félelmében botokat gyűjtött a vadállatok támadásai ellen, s hogy éhét elverje, madártojásokat és bogyókat keresett. Faágakat tördelt, íjat faragott, kisebb vadakat ejtett. Éjszakára egy odvas fa lombokkal kibélelt odújában húzta meg magát. A nap vagy tízszer kelt fel, és bukott le az égen, mire megszokta az erdei életet.

Egyik este szokatlanul messze barangolt az erdő fái között. Közben feljött a hold, és sápadt fényével bevilágította a sűrű, zöld tájat. Mindenfelé mély csend uralkodott, csak a faágak zörgése, a levelek susogása hallatszott... Távolban egy kicsiny hegyi patak csörgedezett... A magas fűben kis állatok, motoztak, bogarak zúgtak, láthatatlan kis manók surrantak tova... Bende kiért egy magas hegyoldalba, s letekintett a völgybe. A tiszta kék égen az ezernyi csillag gyémántként ragyogott. Alant a mélyben nagy, kék tó terpeszkedett, körülötte sűrű nádas, a nádas körül nagy zöld mező... s ciripelt, zúgott a tücskök kórusa.

A legény megindult lefelé a hegyoldalon. Lassan ereszkedett alá, gondosan ügyelve minden lépésére. Egyszer csak a messzi távolból kristálytisza énekszó csendült fel, s jött-jött egyre közelebb. Bendének szinte földbe gyökerezett a lába. Aztán mégis csak tovább ment, egyre közelebb a tóhoz, vigyázva, hogy zajt ne üssön. Lassanként beért a susogó nádasba. Bizonytalanul járt ugyan az ingoványos talajon, de nem tágitott, csak

ment, csak ment tovább. Mindenképpen közelről akarta hallani a gyönyörű éneket, s látni akarta a csodát. Vajon ki énekel ilyen tisztán, szépen, szívbe markolóan?

Egészen közel jutott a tóhoz. Óvatosan leguggolt, kinézett a sűrűn nőtt nádszálak között, s valami csodálatosat látott. A tóból félig kiemelkedve egy kék szemű, sellőhöz hasonlító tündérlány állt és énekelt. Hosszú aranyhaján csillogott a holdvilág, lábai helyett uszonyai voltak, s a testén, a karján, mint az üveggyöngyök peregtek alá vízcseppek. Lassú táncot járt a leány, s dalolt is hozzá valami szívet tépően szomorú dalt... A legény csak állt ott és áhítattal nézte a túlvilági jelenséget. „A tó tündére... a tavi tündér!” – gondolta magában, s közben még a lélegzetét is visszafojtotta, hogy el ne mulassza a csilingelő hangokat. Aztán a leány hirtelen megrázta magát, lebukott a víz alá és eltűnt a tó mélységében.

Ettől a naptól fogva, amint elérkezett az alkonyat, s a nap vörösen bukott le a komor hegyek sziklái mögött, a fiú megindult, egyenesen a tó felé... Beosont a sűrű nádasba, megbújt a levelek között. Minden éjjel látni akarta a tündért. Ő pedig jött is minden éjjel. Éjfél tájban emelkedett ki a tó vizéből, táncolt, dalolt, hol szomorúan, hol pedig vidáman. Aztán megrázta magát, s eltűnt a habok között. Ez így ment minden este, hosszú-hosszú heteken át.

Teltek-múltak a hetek és hónapok, és a legény csak nem látott a vadonban emberi lényt. Kisebb állatokkal találkozott, íjával elejtette őket, megsütötte és megette. Esténként lesétált a tóhoz, nézte a tündért, hallgatta az éneket. Azután egy napon, amit épp az erdei ösvényen bandukolt, egy kicsiny kunyhót pillantott meg a fák között. Szedett-vedett, ágakból épült kalyiba volt az, emberi hajléknak alig nevezhető. Bende szíve mégis nagyot dobbant, s reménykedve nézett feléje. Talán végre egy hús-vér emberrel beszélgethet! Olyan régen vágyódik már egy jó szó után! Szívdobogva közeledett a kunyhóhoz, s ahogy odaért, vállával erősen benyomta az ajtót. A sarokban hosszú szakállú, ősz öregember üldögélt.

– Adj’ isten, öregapám! – köszönt a legény.

– Adj’ isten, fiam! Mi járatban vagy erre felé?

Lassanként beszélgetésbe elegyedtek egymással, olyan sokáig, hogy mire a legény észbe kapott, egészen este lett. Hiszen neki mennie kell! Nem mulaszthatja el a tündér énekét! Az apóka azonban tartóztatta:

– Maradj itt nálam éjszakára. Kunyhóm nagy és egyedül lakom benne. Elférünk itten kettesben is.

Bende némi gondolkodás után helyeslően bólintott. Bizsergő öröm töltötte el annak tudatán, hogy társra talált az erdő mélyén. Végre valahára nincs egyedül! Faágakat szedtek, tüzet raktak, s a maradék madártojást melenggették meg rajta. Azután csak ültek, üldögéltek a tűz körül a csillagvilágos éjszakában. Hosszasan bámultak a lobogó lángokba, s az öreg halk hangon beszélni kezdett.

– Nézted-e már éjszakánként a tűz lobogását? Tagjaidon érezted-e a lángok melegét? A Tűz maga az Élet. Világít a sötétségben, fényt ad a kóborló vándoroknak. Melegét válogatás nélkül árasztja mindenkire, s eközben lassan elhamvad... elemészti önmagát. Tanulnunk kell a tüztől. Ha nem válunk fellobbanó fáklyává, értelmetlen, hogy a világon vagyunk.

A legény mélyen nézett a felcsapó vörös lángokba, s bűgő hangú mesébe fogott.

– Kisgyermek koromban volt egy szépen szóló furulyám. Sokat játszottam rajta, szép, szomorú éneket. Játszottam vidám dalokat is, hogy derűt csempésszek az emberek szívébe. Azt hittem, örömet okozok vele. De a falusiak kinevettek, s onnantól kezdve nem játszottam többé.

– Sose törődj az emberek gúnyolódásával – dörmögte az öreg remete –, az emberek sokszor irigyek és éretlenek. Ne a siker, ne az elismerés vágya vezéreljen. Csak arra gondold, hogy áldássá legyél a világ számára. Mindig ott, azon a helyen, ahol éppen vagy. A te dolgod csak annyi, hogy elvesd a magot az emberi szívekben. Tettekkel, jó szóval, vagy éppen egy furulya szelíd dallamával. A gyümölcs majd megéri magától. Talán nem is azonnal. Talán csak évek vagy évtizedek múlva. De mindig pontosan akkor, amikor eljön a gyümölcserés ideje.

– Öregapám! Honnan tudsz te ennyit az emberekről, amikor itt élsz magányosan a hegyek között, és egy lélekkel sem találkozol?

– Régen volt az, rég... – morogta az öreg. – Talán igaz sem volt. Ne kérdezz semmit. Mindent megtudsz majd a maga idejében.

Attól az estétől kezdve a legény az öreg remete oldalán cserkészte az erdőt. Napközben a természetet járták, felmásztak a magas hegyoldalakra, s letekintettek a mélységbe. Néztek az alant kígyózó folyót, a zöld rengeteget, az égen úszó báránnyfelhőket, a tiszta, kék eget. Esténként együtt üldögéltek a tűz körül, és az öreg olyankor mesélt a régi időkről, tavakról, folyókról, emberekről.

„Az erdő a pusztá létezés! – szokta mondani. – Öleld meg a fa törzsét! Érzed az energiát? A zúgást? A törzsben végigfutó életet? Hallod, hogyan kacag a patak? A vízcseppek üzennek neked! Hallod az erdei manók surrogását? A lárma elől elbújnak ám... csak a csöndben mutatkoznak meg... Tudtad-e hogy körülöttünk minden él? Élnek a fák, a füvek, a virágok, a kövek... Testvérünk a rög és neve van minden bokornak.”

„A boldogságot nem lehet megtalálni – tanította máskor. – Ott van a szívedben elrejtve. Nem attól függ, hogyan megy a sorod... van-e asszonyod, házad, kenyered... Nem attól függ, szeretnek-e az emberek... tapsolnak vagy kikacagnak.. A boldogság abban áll, hogy megtanulsz elégedettnek lenni azzal, ami van... meglátni a csúf dolgokban a szépet...”

S még sok-sok mindenről beszélt az öreg. Szólt a szívek felszabadításáról, a képzelet játékaról, az álmok megvalósulásáról. Álmairól, amelyeket szüntelenül keresni kell, s nem szabad föladni. A valóságról, ami kifejezhetetlen, az igazságról, ami láthatatlan. Beszélt, beszélt, és a legény lassanként felébredt... Egy este aztán így szólt hozzá az apó: „Kedves fiam, én holnap elmegyek. Ne kérdezd hova és miért. Sokan várnak még rám. Hanem, hogy te se búsuljál, itt hagyok neked egy varázsgyűrűt. Ha ezt a gyűrűt az ujjadon kétszer megforgatod, kívánságod azonnal teljesülni fog. De jól vigyázz! A gyűrű csak akkor lép működésbe, ha mások számára kérsz vele valamit. Ha magadnak kéred, akkor néma marad. Őrizkedj hát attól, hogy a magad hasznára fordítsd! Ha saját céljaidra használod a elvész a varázsereje. Csak addig él, ameddig másokat szolgálsz vele!” – azzal felhúzta a legény ujjára a gyűrűt. – Isten áldjon! Járj szerencsével!” Az

öregapó eltűnt, Bende pedig azon nyomban mély álomba merült. Másnap mire felocsúdott, a nap már magasan járt az égen, uralva az egész Világmindenséget.

Elindult hát a fiú be a sűrű rengetegbe. Addig ment, mendegélt, ameddig a vadon határába nem ért. Az erdő szélén, a lombok alatt bújt meg az ő kis faluja sok-sok apró házzal. Bekopogtatott hát a legszélsőbe és szállást kért éjszakára. A háziak örömmel és jó szívvel fogadták, puha ágyat vetettek neki, és három napig jól tartották. A harmadik nap elteltével így szólt a legény a háziasszonyhoz:

– Köszönöm a kendtek jóságát! Most aztán tovább kell állnom, de a szíves vendéglátást nagy örömmel viszonzom. Kívánom tehát, hogy teremjen itt egy csodás asztalka jófajta kaláccsal és mézédess borral, az istállóban pedig három jól tejelő tehénke. Ez az én fizetségem. – s titokban kétszer megforgatta az ujján a gyűrűt. Látsatok hát csudát; ott volt az asztalka meg a tehénké is.

Ment tovább a legény, de csodájának híre is ment vele szerte az egész faluban. Mindenhol szívesen fogadták, jól tartották, Bende pedig bőséggel meghálálta. Segített a szűkölködőkön, vigasztalta a kesergőket, gyógyította a betegeket. Jelenléte áldást hozott a falura, minden házra és minden lakójára. Aztán híre járt a csodás történetnek, megtudták a szomszédban is, hogy a fiúban különleges varázserő lakozik. Szájra járt a rege, lassanként a harmadik-negyedik határba is eljutott. Volt is becsülete Bendének mindenütt! Kényeztették, dicsérték, s hajbókoltak előtte...

Hanem egy napon egy kevély gazdag házába keveredett. A gazdát már hónapok óta kínos fejfájás gyötörte, azt hitte sohase távozik el tőle. Hívatta a legényt és ígért neki két zsák aranyat. „Szép házat vehetsz a falu közepén” – hízelkedett – nem kell majd rongyos vándorként faluról falura kóborolnod! Ilyen varázserővel hatalmat gyakorolhatsz majd mindannyiunk fölött! Te leszel a falu bírása! Gyógyíts meg engem, és az egész falu szolgálni fog neked!”

Megtetszett a beszéd a fiúnak. „Valóban! Miért is ne használnám ki azt, ami nekem adatott? Ekkora erővel miért tengődjek szolgasorsban?” Varázsgyűrűjével meggyógyította a kevély gazdagot, s a két zsák aranyból csinos házat vásárolt magának istállóval, lovakkal, szerszámokkal. Nem is szűkölködött aztán tovább! Attól a naptól kezdve nem ingyen, hanem bőséges javadalom fejében nyújtott csak segítséget. Akkora árat kért a varázslatokért, a gyógyításokért, hogy csak a legtehetősebbek tudták megfizetni. Az egyszerű embereket messze elkerülte. Vagyona napról napra gyarapodott, a következő évben nagyobb házat vett, nagyobb istállót, nagyobb karámot építtetett. Bőségben és dicsőségben élt, a falu főterén a vének babérkoszorúval ünnepelték. A varázslatok pedig lassan elmaradtak, mert a pór nép nem tudta már megfizetni őket. Csak a vének, az előkelők, a falu bírái részesedtek belőle.

Így ment ez három éven, három héten és három napon át. Aztán az egyik éjszaka, amikor Bende már jó mélyen aludt a puha-puha ágyban, álmában megjelent előtte az öregember. „Kedves fiam! – szólt hozzá szelíden. – Immár nem tarthatlak téged ingyen tovább. Visszaéltél a hatalommal, amelyet tőlem kaptál. A saját céljaidra használtad, helyett, hogy szolgálnál vele. Így az erőd ezennel visszaveszem. Holnaptól keményen dolgoznod kell, verítékkal kell megkeresned a napi betevő falatot. Menj hát békével!” – s a látomás eltűnt előle.

Másnap, mikor a legény fölébredt, kereste a ujján a gyűrűt. Ott csillogott az teljes valójában. Hanem amikor két hordó óbort akart varázsolni a falu házának pincéjébe, akkor a gyűrű néma maradt. Ereje elszállt, semmit nem termett többé. Félt is a fiú, hogyan mondja el ő ezt a község házában. Többé hiába jönnek hozzá varázslatért és oda lesz a becsülete! Keservesen sírt-rítt, de végül magába szállt:

„Visszaéltem a hatalommal, és az önzés vezette lépteimet. Nem érdemlem meg a házat, az istállót, a karámot, a gazdagságot. Nem érdelek dicsőséget. Újra elmegyek hát az erdő mélyébe, madártojásokat gyűjtve, gyökerekkel táplálkozva bujdosóként élem az életemet.” Azzal otthagya a falut, a házat és a babérkoszorút. Újból vándorbotot fogott, újból elindult, s lassan mendegélt, míg alakját elnyelte a rengeteg.

Néhány héten belül újfajta rege terjedt el a falusi emberek körében. Egy gyógyító remetéről szólt, aki bent lakik a vadon mélyén az erdő közepében. Mindenkit szívesen és nyájasan köszönt, de legjobban a kicsinyeket, az elesetteket, a szűkölködőket, a betegeket szereti. Van egy csodálatos gyűrűje, amellyel minden bűbánatot, bajt, betegséget, viszályt és szegénységet orvosolni tud. Pusztá szeretetből nyújt oltalmat, és soha egy lyukas garast el nem fogad érte. Ingyen árasztja a segítséget, semmit nem várva cserébe. Indult is a pór nép hosszú tömött sorokban befelé az erdőbe. Jöttek aztán mindenfelől, mindenfélék. Nyomorgók és tehetősök, fiatalok és öregek, pásztorok és földművesek, jószívűek és irigyek... S a legény válogatás nélkül mindegyiknek segített. Kinek gyógyítással, varázslással, de volt, hogy csupán jó szóval, bölcs tanáccsal vagy éppen hallgatással. Mindenkinek szüksége szerint.

Aztán ha elvonult a tarka népség, elcsitult a zaj és felkelt a hold, Bende nekivágott a csillagos éjszakának. Felmászott a hegyre, majd az oldalán leereszkedett. Belépett a sűrű nádasba és megbújt a suhogó nádszálak között. Visszafojtott lélegzettel várt és várt... Várta a csodát. S egyszer csak megjelent a szőke tündér csilingelő kacajjal, megrázta hosszú aranyhaját és zümmögő énekébe fogott. A zene pedig messzire szállt az erdő fái között, a világ lassanként elsüllyedni látszott, a lány pedig gyönyörűen és szívet tépően dalolt, csak dalolt és csak dalolt és dalolt...

Gyógyulás

„Nem a világot kell megváltoztatnunk, arra nincs is szükség. Elég, ha megváltoztatjuk a világról alkotott képünket...”

A kulcs az emberben van, és az ember mindennek a kulcsa....”

K. Kázmér szótlan, mogorva ember volt. Feleségével és két gyermekével egy tízemeletes szürke belvárosi bérházban lakott. Barátai nem voltak, társaságba nem járt, szinte ki sem mozdult a lakásából. Elégedetlen volt a világgal, az emberekkel, s nem utolsósorban önmagával. Reggelente nehezen ébredt fel álmából, de azért a munkahelyére mindig pontosan érkezett. Kurtán köszöntötte munkatársait, aztán nekilátott a papírok rendszerezésének, statisztikák készítésének. Soha senkivel nem beszélgetett. Többnyire néma csendben dolgozott, időnként szidta a kormányt, a főnökét, a sok értelmetlen robotolást, s úgy általában az egész rühes világot. Fél őt körül összepakolt, és köszönés nélkül távozott. Otthon leült a tévé elé, meghallgatta a híreket...

– Ennyi szemetet egy rakáson! – kiabálta néha... – Nyomorult élet... Mégis csak túl kell élni valahogy...

Ha vacsorához ültek, Kázmér mindig ízetlennek találta az ételt, túl melegnek vagy túl hidegnek a teát. Emiatt rendszeresen veszekedett egy sort. A pohár nem volt elég fényes, a szőnyegen piszkos foltok éktelenkedtek, rossz helyen állt a partvis, a cipők pedig sárosan szomorkodtak a fogas alatt. A gyerekek játéka idegesítette, kurta kérdéseire adott válaszaikat feleselésnek minősítette. Rendszeresen höbörgött az iskolai előmenetel miatt.

S ez így ment hosszú évek óta... mígnem egy napon a szokottnál is ingerültebben kelt fel reggel. Zúgott a feje, hátában pedig kegyetlen szúró fájdalmat érzett. Sürgősséggel kórházba szállították, ahol néhány nap múlva öklömnyi daganatot találtak a tüdejében. Egy héten belül megműtötték, de mindhiába. Orvosai őszintén közölték vele, hogy a jelen diagnózis alapján legfeljebb egy éve lehet hátra. Ha komolyan diétázik, és betartja az előírásokat, akkor talán másfél... Túl sok jóra nem számíthat.

K. Kázmér kétségbeesett. Megrémült a gondolattól, hogy el kell hagynia ezt a rühes világot, meg kell válnia sok nyomorúságától. Mert nem szerette ugyan az életet, de kökeményen ragaszkodott hozzá...

Betegségét hosszú depresszió követte, amely gyengítette amúgy is megviselt szervezetét. Dolgozni már nem járhatott, az otthoni légkör pedig egyre agresszívebb lett. Felesége emiatt a távozás gondolatával foglalkozott...

Aztán egy szép tavaszi délutánon szokásos sétájáról bandukolt haza. Odafönt ragyogott a nap, a parkban csicseregtek a verebek és játékos táncot jártak a puha, zöld pázsiton. Kázmér azonban észre sem vette őket... Csak ment haza mogorván, lehajtott fejjel. Már majdnem a szürke bérház kapujához érkezett, amikor az egyik bokorból furcsa nyüszítést hallott. Odalépett; s hát egy picike tacsó feküdt ott elgyengülve,

törött lábakkal, elhagyatottan. Fájdalmasan nézett a rámeredő, szigorú tekintetű emberre... Kázmér sohasem volt szánakozó természetű, de most valahogy megmozdult benne valami... A fájdalom és a mulandóság érzete járta át, mint már oly sokszor, ha saját helyzetére gondolt. Megsajnálta azt a kicsi lényt ott a bokor alatt, aki tehetetlenül hevert, kiszolgáltatva sors szeszélyeinek. Talán a saját esendőségét látta benne... Óvatosan odalépett hozzá és a karjába vette:

– Miért félsz, te buta kutya? – szólította meg. – Hiszen én is éppoly elesett, szánandó teremtes vagyok, mint te... Jól megleszünk mi ketten együtt..

Ölébe vette a kis jószágot, felvitte magával a hatodik emeletre. A gyermekek ujjongtak örömkben, és ez életében először Kázmért is bizsergő, jó érzésekkel töltötte el. Másnap orvoshoz vitték a kutyust, törött lábát bepólyálták, otthon meleg tejjel itatták, hogy minél előbb megerősödjön. A tacsó aztán hamarosan újra lábra állt, sőt két hét múlva már fel-alá futkározott a lakásban. Kázmér pedig nap mint nap gondoskodott róla. Kötelességének, sőt már-már hivatásának érezte a sors által meggyötört, kiszolgáltatott kis élőlény támogatását. S mialatt ezzel törődött, feladata egy időre saját nyomorúságát is feledtette vele.

Mostanában már nem egyedül sétálgatott a virágokkal szegélyezett parkban. Egy kiskutyát vezetett pórázzal a nyakában. Gondosan kötötte rá a nyakörvet, és szinte büszkén lépdelt a napsugarak fénycsóvái között. „Érdekes! – gondolta –, milyen gyönyörűen virítanak ezek a rózsák! Piros; fehér; sárga... Az almafa is virágba borult éppen... Apró, fehér csokrai földig beborítják a törzsét... oly varázslatos, mint a menyasszonyok fátyla! A zöld fű között nevetve siklik el a huncut napsugár, vidáman trilláznak a pacsirták, köszöntik a természet ébredését, a megújuló életet.. Hogy lehet, hogy ezt eddig sohasem vettem észre...?”

Attól a naptól fogva napjában többször is bóklászott fel-alá a parkban. Délben a sok-sok rejtett csodától felvillanyozva érkezett haza. Feleségének fel is tűnt élénksége, vidámsága, beszédessége, amelynek évek óta hiányát szenvedte. Kázmér mostanában nevetgélve ült az asztalhoz, ebéd közben kedvesen cseverészett, aztán pedig leült játszani a gyerekekkel, amit eddig soha meg nem tett...

.....

Két hét múlva bement a kórházba és vizsgálatra jelentkezett.

„Csodálatos! – hüledeztek az orvosok – eltűnt a daganat! Ilyet még nem láttunk! Mi történhetett?”

.....

Ezt hallgatva Kázmér kísértelt az orvosi rendelő kertjébe, megragadta a kiskutya pórázát, és fütyörészve indult hazafelé a főváros fénylő utcáin és napsütötte ligetein keresztül.

Életmű

„Az életben mindig választani kell. Nem lehet minden a miénk.”

A főnök éjfél előtt pár perccel lépett ki a nyomdából, kulcsra zárta az ajtót, és megindult a lámpákkal szegélyezett utcán. A város elnéptelenedett, ezen a késői órán senki sem járt már erre. Rónai Kálmán gyors léptekkel haladt hazafelé. Mostanában minden nap éjszakába nyúlóan végzi a munkáját. Hogyne! Hiszen az utóbbi hetekben két komoly megrendelése érkezett népszerű magazinoktól. Soha még egy ilyen lehetőség, hogy fellendítse az üzletet! Emellett a saját verseit, történeteit, publikációit is összegyűjtötte, és készült őket megjelentetni. Csaknem egy évtized kemény munkája nonsokára végre gyümölcsöt terem. Gyermekkora óta érezte magában a tehetséget, a vágyat, hogy az írói pályát válassza. Időnként hóna alá csapta kötetnyi verssel teleírt vastag füzetét, és a kiadókat járta vele. „Nagyon értékes költemények, de sajnos a nagyközönség érdeklődésére nem tarthatnak számot. Kiadónk pedig nem engedheti meg magának, hogy olyan műveket publikáljon, amelyekből nem, vagy csak nagyon nehezen térül meg a ráfordított összeg” – így hangzottak a válaszlevelek. Rónai Kálmán elkeseredett, s már-már kezdte feladni a reményt. Aztán egy váratlanul szerzett örökségből saját nyomdát alapított, s lázasan kezdett hozzá tervei megvalósításához. Kora reggeltől késő éjjelig ment a munka, nem kímélve sem önmagát, sem az alkalmazottakat. Családjára mostanában alig jutott idő.

Éjfél körül fáradtan nyitotta ki a súlyos tölgyfa ajtót. Belépett a szobába, ahol az asszony idegesen, táskás szemekkel várta: „Miért jössz már megint ilyen későn Kálmán? – szólalt meg hangjában mérhetetlen szemrehányással. – Egyedül kellett elkészítenem a vacsorát, lefektetni a gyereket, mosogatni, takarítani. Senki sem segít nekem.” A férfi csak állt az ajtóban, fejét búsan lehorgasztotta és sóhajtott hozzá egy nagyot. Két éve még csodálatosan szép és nyugodt életük volt így hármasban. Felesége imádta őt, a gyermek is szépen cseperedett. Esténként együtt vacsoráztak, vasárnaponként kirándultak, bejárták a környező hegyeket, tisztásokat, falvakat. Minden olyan szép volt, meghitt és meleg... Beteljesületlen vágyai mégis hideg ürt hagytak a szívében.

Miért nem lehet az élet szakadatlan boldogság? Miért kell mindig választani??? Miért kell mindig valamiről lemondani?

Felelet nélkül ment be a szobába, és magára zárta az ajtót. Gyötrő gondolatai azonban sehogyan sem hagyták nyugodni. Álmatlanul forgolódott ágyában, majd felkelt, levette a polcra az aranykötésű Bibliát, lapozgatta, olvasgatta. Véletlenül éppen a teremtéstörténetnél nyitotta ki:

„Az Úristen vette az embert és az Éden kertjébe helyezte, hogy művelje és őrizze. Az Úristen parancsot adott az embernek: A kert minden fájáról ehetsz. De a jó és a rossz tudás fájáról, ne egyél, mert amely napon eszel róla, meghalsz.” Íme, az első korlátozás. A választás. A teljességet ért sérülés, amely nem engedi meg, hogy a Nagy Egész birtokolhassuk. Ádám, az ember, azonban nem tudott beletörödni kicsinységébe. A kígyó kísértése felébresztette benne a vágyat, hogy olyan lehessen, mint az istenek.

De miért sóvárgott Ádám a megismerés után? Hiszen semmiben sem szenvedett hiányt: volt gyönyörű kertje, gyümölcsfái, állatai, még segítőtársa is, Éva, akivel Isten utólag megajándékozta. Nem kellett dolgoznia, küzdenie, szenvednie. Csak az Szép-ségnek, az élvezetnek élhetett. Mi hiányzott neki? Mi volt az űr, amelyet minden áron be akart tölteni?

Rónai kezébe temette a fejét és hosszasan elgondolkodott.. Hiszen nem egészen két éve még neki is megvolt mindene.. Asszonya, gyermeke, meleg családi otthona, megélhetése, békessége. Valami mégis hiányzott... de mi is? Az alkotás, az önmegvalósítás, az erőfeszítés, a harc. Ezért áldozta fel a magánélet harmóniáját, ezért választotta inkább a mindennapos küzdelmeket. Nem így tett vajon Ádám is egykoron? Az Isten pedig rábólintott, s azt mondta: úgy legyen! Azt kapod, amit akartál...

Ettünk a tiltott gyümölcsből, és az ősi Egység kettészakadt. Megismertük a rosszat, ezzel összefüggésben persze a jót is, amely az érem másik oldala. Hiszen ha nincs rossz, akkor a jót sem érzékeljük.

Földi létünk a kettősség világáról szól ezután. Megjelent a hiány, a vágyakozás egy jobb, teljesebb élet iránt. Valahol valami összetört. Mert az élet fájához vezető utat tüzes kardot forgató kerubokkal védelmezi az Úr. Ember oda többé be nem férkőzhetik. A Tökéletesség örökre elveszett. Tér és idő korlátai között törekszünk az ideák felé, de őket el nem érhetjük. Csak az árnyékképeket szemlélhetjük képzeletbeli barlangunk falán.

„Az életben mindig választani kell – sóhajtott nagyot Rónai. – Vagy a jó és a rossz tudásának fáját kerülöd messziről, vagy az élet fájának gyümölcséről kell lemondanod. Mindkettő nem lehet a tied.”

Lassan visszatette polcára az aranykötésű Bibliát, s álomra hajtotta a fejét. Agyában azonban zavaros gondolatok cikáztak. A holnapi nap feladatait rendezgette, s azt számolgatta, elkészül-e határidőre a képűség kerete. Nagy baj lenne, ha csúsznának vele! A mai megrendelők türelmetlenek, s nagyon könnyen átpártolnak egy másik céghez. Szabad a verseny, szabad a pálya! Aztán a gyerekre gondolt. Vajon tudnak-e újra felhőtlenül együtt játszani, nagyot kergetőzni a házuk udvarán? Közeleg a nyár; eljutnak-e idén a tengerpartra? Tavaly éppen egy sürgős üzlet miatt kellett a nyaralást lemondania. Pedig mennyire sóvárog már ő is a békesség után....Csak az az átkozott mobil ne csörögne állandóan!!!

„Ne várd, hogy a dolgok a te vágyaid szerint alakuljanak! Inkább a vágyaidat igazítsad a körülményekhez!” – jutott eszébe egy jó tanács. Az a feladatunk, hogy a körülmények hálójában is megtaláljuk a szabadságot, s korlátainkat elfogadva a lehető legtöbbet hozzuk ki magunkból... – a férfi nagyot sóhajtott, majd nagy nehezen elaludt.

Kora reggel újra talpon volt, felöltözött, és futtában állva reggelizett. Aztán az íróasztalához lépett, valamit babrált, s a nagy iratkupac alatt egy kis könyvecskét talált. Emlékkönyv... Tegnap reggel még nem volt itt! Biztosan tudom! – mondogatta magában. Kinyitotta a kis kék könyvecskét és kíváncsian belenézett. Egy üzenetet talált benne, nagy ákombákom betűkkel: „Apa, kérlek, írd meg nekem valamit... s a papír alján a lényeg: szeretlek!”

Most pedig rajzolni kellene valami szépet. Verset írni a kislányának. Hogy is kezdődjön?

A nyomdában reggel hétkor indul a munka. Nyakunkon a határidő. Rónai nagy lendülettel indult az ajtó felé, azután megtorpant és elgondolkozott... Mi lenne, ha most az egyszer kivonná magát a szabály hatálya alól? Ha most az egyszer kivételt tenne?

Újra a könyvespolchoz lépett, s megkereste kedvenc történetét, amely az Igazság címet viselte. Jól ismerte Anthony de Mello írását, ezért csak a szemével kellett átfutnia sorait.

„Egy katonát sürgősen hazarendeltek a frontról, mert az édesapja haldoklott. Azért kapta meg a lehetőséget, mert ő volt az egyedüli családtag. A katona megérkezett a kórházba, s látta, hogy a teljesen lesóványodott öntudatlan öregember, akiből mindenféle csövek állnak ki, nem az édesapja. Tévedés történt, nem a megfelelő embert hívták vissza.

– *Mennyi ideig élhet még? – kérdezte az orvost.*

– *Legfeljebb néhány órát. Éppenhogyan ideért.*

A katona ekkor a fiatalemberre gondolt, aki a messzi távolban talán épp most vív öldöklő küzdelmeket. Aztán az ágyon fekvő öregre, aki csakis azért kapaszkodott az életbe, hogy még egyszer, utoljára láthassa a fiát. S nem tétozódott tovább. Odahajolt az ágy fölé, megfogta a beteg kezét, és szelíden megszólalt: Apám! Itt vagyok. Megérkeztem... A haldokló ábrázata rögtön felderült, arcán földön túli derű tükröződött, s így is halt meg jó egy óra múltán.”

Rónai megfordult és visszalépett. Aktatáskáját letette a székre, megfogta a színes ceruzát, s nagy gonddal rajzolgatni kezdett. Megrajzolta a fát, a madarat, a virágokat, a kék eget. Középpontba pedig a fénylő napkorongot, amely meleget, erőt, életet ad a teremtésnek. Annyira belemerült az alkotásba, hogy észre sem vette az idő múlását. Tudatából eltűnt a nyomda, az újság, az üzlet, a megrendelők. Csak egy kicsi könyv és egy kicsi emberi lény létezett.

Amikor az első ember megszegte a tilalmat, kiűzetett az Édenkertből. Arca verítékével kereste kenyerét, de megérezhette a diadal mámorát. Semmi sem abszolút többé, vannak határok, s vannak rendkívüli helyzetek, amelyek erősítik a szabályt. ... A rajz közben elkészült, Rónai pedig büszkén, elégedetten tette maga elé: Ez az ő életműve! Az igazi alkotás.

Ez a valóság...!

Álmomban fölülről láttam a várost. Láttam az Eget és a Földet egyszerre egy horizonton belül. Kitártam a két karomat, és lebegtem a fellegek fölött...

Gyermekkorom minden vágya volt, hogy egyszer igazán megtapasztaljam ezt az élményt. Szép nyári estéken balatoni nyaralónk kertjében sétálgattam, vagy leballagtam a vízpartra, végigfeküdtem a zöld pázsiton és bámultam a csillagos eget. Addig-addig néztem, ameddig két szemem egészen belefájdult... Később az őszi erdőt jártam, felmásztam a hárshegyi kilátóhoz, ahonnan messzire tekintve kirajzolódtak a százszínű fák, s a budai hegyek ködös ormai. Vágyakozva néztem a sárkányrepülőket és a siklóernyősöket, akik hétvégeként csapatostul szállnak fel magas hegycsúcsok tetejéről a végtelenség ragyogó hajnali levegőegébe... Aztán egyszer váratlan szerencse ért; s nekem jutott a lehetőség, hogy egy varázslatos légi sétaúton vehessek részt. Szinte az ölembe pottyant a csoda.

Életemben egyetlen egyszer utaztam repülővel Berlinbe. Rémisztett a magasság, az utat mégis az ablak mellett ülve tettem meg, s tágra nyílt szemekkel bámultam Bécs és Budapest esti fényeit. Sárkánnyal persze egészen más... Itt egy kísérővel, de mégis majdnem magányosan szállsz a felhők között, szabadon, mint a madár... Aznap reggel izgatottan készülődtem. Korán megreggeliztem, s hátizsákomat összekapcsolva indultam a Dunakeszi reptérre. Úttalan utakon, tüskés bozótoson, lovas tanyán kellett keresztülvágnom, de hajtott az ismeretlen iránti vonzalom, a vágy, hogy följussak, föl-föl a fellegekbe, egyre följebb, túl a szavak, a tárgyak, a gondolatok és az idő határain.

Déltájban értem célhoz, és a füves területen azonnal beszédbe elegyedtem útitársammal, a pilótával, akinek a repülés élményét köszönhetem. Negyvenes éveiben járó férfi volt, kedves, mókás, bohém teremtés. Megtudtam, hogy több mint húsz éve nap mint nap sárkányrepülőre ül, amellyel bejárta már egész Magyarországot, felülről szemlélte az alföldi síkságot, a Hortobágy gulyáit, s a Balaton kék víztükrét is. Ez az ember tele volt lendülettel, lelkesedéssel, elragadtatással. Színesen ömlöttek belőle a szavak, ahogyan mesélte élményszerű történeteit... A lenti világ kicsinyes szürkesége csak látszat, délibáb... korlátok közé szorított elménk terméke. De amikor föl-szállsz a levegőbe, kitágul a horizont. Onnan a magas egekből nézve egészen más a világ... s ez a valóság... „Én már nem tudnék másképpen élni – summázta a Lényeget az ember. – Nem tudnék földhöz ragadt polgári foglalatosság után nézni. Számomra ez az élet! Csak a földet érés, a visszatérés riaszt időnként fel.”

Beültünk a gépbe, csörrent a csörlő, s mi szálltunk, szálltunk a magasban, mint a sas vagy a sirály. Felettünk a kéklő fellegek, alattunk a hömpölygő Duna, a hatalmas zöld erdőség, majd Békásmegyer és Pomáz törpévé zsugorodott házai. Irigyeltem a madarakat, akik egész életüket az ég felé haladva tölthetik el. Eszembe jutottak a repülés nagy bajnokai... A görög mitológia hőse, Ikarosz élményétől megmámorosodva tört a felhők közt utat. A XVI. században Hans Ludwig Babblinger kézműves tehetségét arra használta fel, hogy szárnyakat eszközöljön magának. A Wright testvérek az elmúlt század elején jutottak csúcsra... Őket csodálta, bámulta az egész világ... Íme az Ember, aki kapocs az Ég és a Föld között.

A valódi szárnyak azonban ismeretlenek és láthatatlanok. Ezek a bennünk legmélyebben rejlő Lélek szárnyai, amellyel képzeletünkben megszépítjük a világot, álmainkkal törünk az Ég felé. S néha a ködös fátyolon keresztül felsejlik számunkra a Létezés titka, maga a Valóság. ... Azután a pilóta megfordította a szerkezetet, mi pedig meredeken ereszkedtünk vissza. Egy csörrenés, egy koppanás és a gép földet ért... Össze-rezzentem, mint aki egy merész álmából ocsúdott fel. Hátamra vettem a hátizsákot, s megindultam két lábon járva újra a földön... Be a mindennapokba, be a taposómalomba, be a mátrixba...

De néhány röpké pillanatra mégis csak kiszabadultam. Fent voltam a csúcson. Hazaérkezve pedig vendégnek éreztem magam itt lent, vendégnek, akit az Ég küldött, de visszavár...

Mi a boldogság?

„Az élet mellett ott van a halál, a boldogságnál a lehangolás.” – Madách Imre ezen sora az emberi élet kettősségét érzékelteti.

Manapság, a XXI. század kezdetén, különösen aktuálissá vált ez a gondolat; hiszen zaklatott életünk során egyre inkább sodródunk az érzelmi szélsőségek felé. Sikerorientált világunkban a kudarc, a vereség, a mindennapos szörnyű szürkesség mély depresszióba taszíthatja az embert, s ez egyfajta vaksötét életszemlélet kialakulásához vezet. Ellenpólusként megjelenik az őrjöngésig fokozható eksztatikus „életöröm”, amely egyes szélsőséges vallási irányzatok esetében hisztériába csap át... A nyugodt derű, a csendes békeesség – úgy tűnik – kiveszett közülünk. Miért van ez így? Miért nem tud a mai ember könnyű szívvel, őszintén örülni? Miért van szükség pótszerekre, kábító anyagokra, mesterséges hangulatkeltésre ahhoz, hogy igazából felszabadulhasunk?

Keresztény körökben különösen fontos, hogy erről egy kicsit elgondolkozzunk. A hívő élet kapcsán ugyanis sokaknak csak a negatívumok jutnak eszükbe: ezek az emberek komorak, sötétek, savanyú pofák, életidegen felfogással élnek. Megvetik a földi élet örömeit, nem képesek élvezni a jelent. „*Én a sztoikusokat ostobának tartom, de a sztoicizmus legalább megedzi az embert, ellenben a te keresztényeid szomorúságot hoznak a világba, ami olyan az életben, mint a természetben az eső*” – mondja szemrehányóan a *Quo vadis?* egyik főszereplője Petrónius. Miért alakult ki rólunk ez a vélekedés? Összefér-e az istenhittel a szomorúság? Az a tudat, hogy Valaki törődik velünk, nem éppen elég ok a boldogságra?

„*Minden ember a boldogságra törekszik*” – ezt állapította meg Arisztotelész, s ezt erősítették meg az utána következő nagy filozófusok is. A lelki harmóniát azonban nagyon keveseknek sikerül elérni és stabilizálni. Emberi természetünket sokkal inkább a hullámhegyek és hullámvölgyek, az ingadozások, a végletes érzelmek jellemzik. Az általunk nagyra becsült embereket sokszor mágikus rajongással vesszük körül, szeretetünk azonban a legkisebb csalódás hatására végletes gyűlöletbe csaphat át. Vallási szertatásokon eksztázisba esve ujjongunk, énekelünk, a hétköznapi terhei ellenben mély depresszióba taszíthatnak minket. A középpont, a tengely, az érzelmi stabilitás valahogyan hiányzik az életünkből.

A hétköznapi gondolkodásban a boldogságot igen gyakran az örömmel azonosítjuk. Tegyük fel, hogy életünk éppen pozitív fordulatot vett: jó álláshoz jutottunk, szerelmünkben viszonzásra találtunk, nyertünk a lottón. Ezek az események természetesen jóérzéssel töltenek el. Milyen csalóka és mulékony ez az érzés! Elég néhány negatív történés – elveszítjük az állásunkat, elhagy a szerelmünk, ellopják a kocsinkat – s korábbi végtelen örömünk helyébe végtelen szomorúság költözik. Így az igazi boldogságról fogalmunk sem lehet.

Mert az öröm és a bánat csupán pillanatnyi lelkiállapotok, amelyeket a körülmények határoznak meg. A boldogság ellenben állandóságot feltételez, egyfajta stabil belső harmóniát, amely nem függ a dolgok alakulásától, nincs kiszolgáltatva a sors szeszélyeinek. Ha meg tudjuk teremteni önmagunkban a tengelyt, ami változatlan, az érzelmi

középpontot, ami el nem mozdítható, akkor ugyanazok a személyiségek maradunk a végtelen örömben és a végtelen bánatban is. A pozitív történeteket továbbra is jó-érzéssel éljük át, de sors csapásai alatt sem omlunk össze, hiszen a belső tengely megtart bennünket.

Mindez persze nem jelenti azt, hogy lelkesedni fogunk a sikertelenségekért, ujjongunk egy elvesztett állás, eltűnt szerelem, ellopott kocsu után. De az idegösszeomlásig sem jutunk el többet, mert fel tudjuk mérni, hogy milyen kicsi dolgok ezek az élet Lényegéhez képest. (Még a mulandó érzelmi kapcsolat sem képezheti létezésünk csúcsát, holott ez az anyagi dolgoknál sokkal komolyabb veszteséget jelent.) *Nem boldog az az ember, aki másnap már boldogtalan.* Az legfeljebb csak örült valaminek....

A fogyasztói társadalom embere tehát azért nem képes egyszerűen boldognak megmaradni, mert elvesztette a lába alól a talajt. Nincs már meg az a belső tengely, amely a kudarcok közepette is megtartaná, amint az állványzat a házat. A siker és a haszon-szerzés megszállottja nem törődik semmiféle hittel, filozófiával, istennel. Nem gondol a holnapra, a halálra, a transzcendens világra, csak az adott pillanatnak él. Természet-szerű, hogy ilyen módon legfeljebb pillanatnyi kellemes érzeteket élhet át, hosszú távú harmóniát semmiképpen. Fogalma sem lehet arról a békességről, amely az isteni világ-ból, az idealista életszemléletből származik. Nem tudhat arról a belső harmóniáról, amely mellett eltörpülnek az élet apró problémái, de még maga a halál súlyos dilem-mája is. Ezért tudta az idealista Szókratész vagy a keresztény Kolbe atya oly könnyű szívvel átlépni ezt a küszöböt.

A hétköznapi embertől persze nem várható, hogy Maximilian Kolbe követője legyen. Reméljük, hogy nem épülnek újjá a náci haláltáborok, hitünket, lelki szilárdságunkat nem kell ilyen módon próbára tennünk. A bizonytalanság, az instabilitás azonban a mindennapokban is tetten érhető. Mi teszi az embert zaklatottá, idegessé, végső soron boldogtalaná?

Boldogtalanágunk oka a Biblia szerint egyfajta ős-szakadásból származik: az ember szembe fordult Teremtőjével, kiszakadt az isteni harmóniából, s ezért kiűzetett a Paradicsomból. Hasonló gondolatot fogalmaztak meg Tibetben a „Csend Hangja” c. filozófiai mű szerzői is: minden baj az ú.n. nagy eretnekségből ered. Abból, hogy az ember különálló lénynek képzei magát, s ezért nincs kapcsolata a természettel, a koz-mosszal, az istenivel. Individualista szemlélete eltávolította az isteni egységtől, s azóta sem találja a helyét: mindörökre boldogtalaná lett.

Ha visszatalálunk a tengelyhez, akkor képesek leszünk helyesen értékelni az életünk-ben zajló eseményeket. Megtanulunk odafigyelni arra, ami valóban fontos, meg tudjuk különböztetni az apró dolgokat a nagyoktól, a lényegeseket a lényegtelenektől. A boldogság esetében ugyanis „nem kettőn áll a vásár”. A boldogság az egyetlen dolog az életben, amely kizárólag egyen múlik. Rajtunk.

Függelék:

(részletek Weöres Sándor: A teljesség felé c. művéből)

„Akin egyénisége uralkodik, ha előrejut pöffeszkedővé, ha lemarad ronggyá válik. S aki egyéniségén uralkodik, valójában nem érinti sem szerencse, sem balsors.”

„Ha létezésed fényforrását egyéniségedből kiemelted, és örök lényedbe helyezted: sérthetetlen lettél, kezédbe vetted sorsodat.”

„Örök lényed, és ne folyton változó egyéniséged vezessen!”

Megjelent a Kelenföldi Evangélikus Egyházközség **Megtelt a szánk nevetéssel** című kiadványában.

„És övé marad mindörökre”

– Dsida Jenőről –

„Mert **szerette az életet**, de **nem ragaszkodott hozzá.**” – írja Faludy György az egyik versében, s noha ez a mű nem Dsidának, a költőtársnak állít emléket, a megállapítás mégis tökéletesen ráillik.

Dsida Jenő a gyors elmúlás biztos tudatában kereste folyton a létezés teljességét. Gyermekkori szívbaja haláláig elkísérte, így mindössze 31 évet kapott arra, hogy gyötrelmeivel és magasztosságával egyetemben egészében élhesse meg az Életet, kiteljesítve az elrejtett lehetőségeket.

Keserűség és boldogság; szorongás és ujjongás; fény és árnyék – ez mindannyiunk osztályrésze. Dsida Jenő azonban mélyebb intenzitással élte meg ezt a kettősséget, hiszen számára a halálfélelem már ifjúkorában sem csupán felvett szerep. Költészete végtelenül igaz, őszinte és emberi, a Fenyegető Rém előli menekvés ízig-vérig megrázó, közeli, valóságos.

S a költő ennek ellenére igyekezett **tudatosan** belevetni magát a Mindenségbe, néhol szinte eksztázisszerűen volt képes **élni a Jelenben**, megragadni, átérezni minden pillanatot. Mintha az érzékelhetően rövid idő alatt gyorsan igyekezne felfedezni minden értéket és szépséget, amelyet a rohanó hétköznapi emberek vakon hagy maga mögött. A végső tudatától megrémült művész szükségét érezte annak, hogy célzottan keresse a csodálatost és az örökkévalót.

Századunk egyik fájó kibillentsége az az állandó hajszolettség, rohanás, zűrzavar, amelynek csaknem valamennyien részesei, sőt foglyai vagyunk. Annyira megszoktuk már a zajt, hogy nem is tudunk létezni nélküle, így azután sokszor még a kirándulásokra is kistrádióval indulunk útnak. Képtelenek vagyunk visszavonulni, lehiggadni, együtt lenni pusztán önmagunkkal egyedül a Természet magányában. Nem hallgatjuk, ezért nem is hallhatjuk meg a Csendet. A fenyegető elmúlás árnyékában élő emberek azonban kivételes képességekkel rendelkeznek; figyelve, szemlélődve tudják észrevenni a szürkeségben a színt és a hétköznapiakban a csodát.

Dsida Jenő egészen más világban élt, más szemüvegen keresztül látott. (és **látott!**) Ezért lehetett képes oly egyszerűen és gyermekien **rácsodálkozni mindarra, ami nekünk természetes.** Hosszú költeményfüzért írt a kutyasétáltatás prózai pillanatairól (*Kóborló délután kedves kutyámmal*), miközben értő és figyelő szemekkel fürkészte ki a valóság titkait. „Isten azáltal rejt el dolgokat, hogy a szemünk elé helyezi őket.” (*Anthony de Mello*)

A költő azonban mégis észrevette, hogy rügyeznek a fák, játékos természetességgel beszélt a pajkos szerelemről, a hűsülő pázsitokról, a szabadságról, a végtelenről. Életeleme a zene, így a hangok varázsát szintén a maga teljességében tudta megragadni, átélni, átérezni. Az Élet eksztázis, titokzatos mítosz, egyetlen óriási alkalom. Mégis sokunknak évtizedei telhetnek el monoton szürke egyhangúságban, anélkül, hogy ezzel a csodás lehetőséggel akár a legcsekélyebb mértékben élni tudtunk volna. Dsida Jenő ellenben a maga röpké három évtizedében is megélte, megtapasztalta, megcse-

lekedte mindazt, amit másoknak talán 80 esztendő lefolyása alatt sem sikerül. Mert a „hosszú életet” nem feltétlenül az évek számaival mérik....

Az erdélyi költő mindvégig hitte és remélte, hogy amit tesz, annak súlya van az időtlenségben is, cselekedeteinek értéke örökkévaló. Rendületlenül vallotta, hogy a világ nem állhat önmagában, hanem egy magasabb rendű szellemi lény által kormányoztatik. Istenképe azonban kevésbé kötődött formákhoz és külsőségekhez, ehelyett inkább **a dolgok mögött rejlő Lényeget** igyekezett megragadni. Tehetetlensége és halandóságának állandó érzete arra készítette, hogy közvetlen, személyes élmények formájában keressen kapcsolatot a túlvilággal. (l. *Templomablak, Nagycsütörtök*) A verseiben megformált istenség ugyanakkor teljes mértékig emberi, akiből időnként hangsúlyozottan hiányzik mindenféle fölény és magabiztosság. Ezért a zsidóság ősi szabályrendszere Dsida tolmácsolásában célzottan eltérő értelmet nyer. A „*Tízparancsolat*” c. költemény ugyanis tulajdonképpen nem az Istenről beszél, hanem a vívódó, kételkedő, önmagával örökös harcban álló egyénről, akit saját, belső küzdelme vihet közelebb a Tökéletességhez. Középpontjában egy **emberarcú Lény az önismeretre, az önmegvalósításra, a teljesség felé haladásra** szólítja fel követőit. „Legyél egészen Önmagad, tedd, amit kell, légy hű magadhoz!” – zeng a nyolcadik parancsolat szózata.

Dsida Jenő ennek ellenére sem kapaszkodott foggal-körömmel a mulandó földi létbe. Bár életművét helyenként rettegés szövi át, kétségbeesett felkiáltások tarkítják, azért valójában mégis el tudta fogadni a megváltoztathatatlant, meg tudott békülni a létezés-elmúlás örök törvényével. Halandó ember talán nem is búcsúzhatott volna teljesebb, a Lényeget jobban megragadó üzenettel:

„Orrodba édes illatot gyűjts
szívedbe békét és mosolygást
szemedbe fényt, hogy az utolsó
napon is tudj örülni folyvást.
S ekképpen szólj csak és ne mondj mást:
Köszönöm, hogy tápláltatok
hús, alma, búza, lencse, borsó!
Amint jó volt hozzám a bölcső,
tudom, hogy jó lesz a koporsó.
Ki most lefekszik nem kívánta,
hogy földje legyen, háza, ökre,
de amit látott, gyönyörű volt,
és véle marad mindörökre
És övé marad mindörökre!”

(*Tízparancsolat*)

Megjelent a Kelenföldi Egyházközség **Titkok vagyunk** c. kiadványában.

Egyszer fent voltál a csúcson

(Reményik Sándorról)

Reményik Sándor a két világháború közötti magyar líra kiemelkedő alakja volt. Költészetével és egyéniségével akkor ismerkedtem meg, amikor költőtársáról, Dsida Jenőről készítettem szakdolgozatot. Dsida Jenő pedig levelezése során sokszor emlegette Reményiket, méghozzá költőtársként, barátként beszélt róla, és sok szempontból lelki közösséget vállalt vele.

Dsida és Reményik valóban rokonlelkek lehettek. Mindketten Erdélyben éltek meg a trianoni döntést, itt kellett szembesülniük a kisebbségi lét fájdalmaival. Életük jelentős részét súlyos betegen éltek le, állandóan végigkísérte őket a mulandóságnak, az emberi lét törekenységének gyötrelmes érzete. Az elmúlás állandóan jelenlévő, fenyegető réme elől a transzcendens szférában kerestek menekülést.

„Van-e lelki megnyugvás a betegség kínjai közepette is? Meg lehet-e békülni a halál valóságával? Mi az, ami az egyes ember életéből, lényegéből megmarad? Vannak-e örök dolgok, avagy minden, amit e világban érzékelünk, idővel pusztulásra ítéltetett? Van-e az ember személyiségének örök része, isteni lényege?” – ezek a kérdések Reményik Sándor költészetének végig meghatározó momentumai maradtak.

A költő verseiben sokat foglalkozott az emberi természettel, az emberi lélek titokzatos valóságával. Hihetetlenül tudott szenvedni, megjárta a legnagyobb mélységeket, sokszor egészen kicsinek és esendőnek érezte magát, mégis rátalált önmaga isteni lényegére, amely magasba röpti a szívet és a képzeletet. **Az ember Isten képmására teremtetett** – szól a teremtéstörténet üzenete. Az istenségnek egy szikrája ott rejtőzik bennünk... De csak kevesen képesek felszínre hozni azt a ráakódott „világ-szenny” alól. Reményik Sándor ezen kevesek közé tartozott...

*„Egy istenarc van eltemetve bennem,
A ráakódott világ-szenny alatt.
A rámrakódott világ-szenny alól,
Kihűlt csillagok hamuja alól
Akarom kibányászni magamat.*

*Egy istenarc van eltemetve bennem
S most ásót, kapát, csákányt ragadok,
Testvéreim jertek segítsetek,
Egy kapavágást ti is tegyetek,
Mert az az arc igazán én vagyok.”*

(Istenarc)

Gondjaink, fájdalmaink, félelmeink és gyűlöleteink, de még kicsinységünk és mulandóságunk is mind-mind csak egy emberi álarc részei. Egy álarcé, amelyet egy életen keresztül magunkon viselünk. Személyiségünk lényege, **az igazi arc**, amelyet a lét-előtti létből, a megtestesülés előtti létből, az isteni világból hoztunk magunkkal a

mélyben rejtőzik fájdalmainktól, gyötrelmeinktől, és a világ szennyesétől eltakarva. Vajon rátalálunk-e, visszatérünk-e hozzá valaha?

*„Aki látott is néha engem, felejtse el az arcomat, amint hogy én is elfelejtem: hitvány, homályos karcolat, melyen át-átteszőn keresztül villan az **arc igazi rajza**, s néha ibolyafény is rezdül, rajzos betűk mögül kirajzva.” (Dsida Jenő: Ének az egész világnak)*

Reményik Sándort Janus-arcú költőnek nevezik, mert egész költészete az emberi lélek kettősségére, az ellentmondások világának bemutatására épül. Saját vallomása szerint is két ember lakozott benne. Az egyik ember lelkében megjárta a legnagyobb mélységeket, gyöttrődött, kétségbeesett, perlekedett... Mindig lehajtott fejjel járt, maga elé bámult és a másik embert leste... **Befelé nézett, de fölfelé látott...** Figyelte, ahogy a „felhőkárpit kissé meghasad”... Önmaga jobbik énjét kereste, az Istenség felé törekedett...

S ez az Égbe vezető ösvény a csúcspontban végződött, amelyet a költő úgy hívott: „Tündérfok”. Reményik Sándornak megadatott, hogy életében egyszer megtapasztalja az **Élet teljességét**, lássa az igazi, romlatlan szépséget, részese lehessen annak az isteni egységnek, amely túlmutat minden emberi törékenységen, s büszkén, örökkön, önmagában áll. Életében egy rövid, röpké pillanatra feljutott a csúcsra...

*„Az életednek van egy titkos csúcsa,
Mely rejtve őrzi boldogságod,
Egy sziklafok, ahonnan Te az élet
Töretlen teljességét látod,
Hol imádkoznál hosszan, térdén állva,
Mert onnan végtelen a panoráma*

.....
*Az életednek van egy titkos csúcsa,
Hová a mélyből kibukkan fejed
S a szépség minden gazdagsága, fénye
Megáldja két csodálkozó szemed,
Hol tiszta vagy, mint kristálypatakok
S megnyitod szíved, mint egy ablakot.”*

(Tündérfok)

Ez a költemény számomra Vörösmartyt idézte fel, méghozzá a „Csongor és Tündét”, amely hasonlóképpen az emberi élet pályáivét szemlélteti. Vörösmarty mesejátéka a hajnallal, az ébredéssel – az öntudatra ébredéssel – indít. Csongor úrfi nehéz útnak indult, hogy megkeresse a boldogságot, a dicsőt, az égi szépet. Bolyongása során tévutakra került emberekkel találkozott: a kalmár a pénzt, a király a hatalmat, a tudós pedig az anyagi világról szóló információhalmazt hajszolta, ebben látva meg az élet végső célját. Csongor azonban jó irányba indult el, a teljességet kereste, az érzelmi élet csúcsát, az isteni szépséget. S el is juthatott volna oda, ahová csak nagyon kevesen: elérhette volna a „tündérfokot” azon a déli pillanaton. Ő azonban átaludta a lehetőséget. S a déli pillanat sajnos nem tart örökké... Tündének csak egy röpké órája volt a találkozásra... Az élet csúcspillanata hamar tovatűnik... Ébren kell lennünk, hogy megragadhatjuk és átélhessük azt... Csongor tehát megtalálta Tündét, s átélhette volna a boldogságot..., de azon nyomban el is veszítette... A déli pillanatot az alkony és az

éjszaka, azaz a hanyatlás követi. Az Éj honába lépünk át... Ez a lefelé ívelő pálya azonban nem a tragikum felé vezet, mint a kalmár, a király és a tudós esetében. A keresőknek az életpálya végén megnyugvás adatik. A megélt, de még az elszalasztott déli pillanat élménye is ébren marad az éjszaka kellős közepén. („Jöjj kedves örülni az éjbe velem; Ébren maga van csak az egy szerelem.”)

Az éjszaka, a halál, mindannyiunk számára adott, s mégis úgy kellene megélnünk az életet, hogy annak során legalább egyszer elérhessük ezt a teljességet jelentő pillanatot. Ne aludjunk át a lehetőséget... Ne érezzük később, hogy bármit is elmulasztottunk....

Reményik Sándor verse hasonló próféciát közvetít. A költő sokszor érezte közeledni az alkonyt és az éjszakát, s ezért nem a mulandó dolgokat hajszolta, hanem az örök értékek felé tekintett. Nem a gazdagságot tartotta az élet végső értelmének, nem a hatalmat, s nem is az anyagi világról szóló tudást; ellenkezőleg:

Mindent oda tudott adni azért az egy déli pillanatért!

*„Az életednek van egy titkos csúcsa,
Vezetnek hozzá szent véletlenek,
Jaj, hogy leszállni kell, jaj, hogy nem adhatsz
A pillanatnak örök életet!
S botlasz újra sok rögzös buta úton.
De mindegy. Egyszer fent voltál a csúcson.”*

(Tündérfok)

Megjelent a Kelenföldi Evangélikus Egyházközség **Megtelt a szánk nevetéssel** című kiadványában.

„Töretlen hittel ember és magyar”

(Wass Albert életműve)

Szentgyedyi és Czegei gróf Wass Albert neve évtizedeken keresztül ismeretlenül csengett a magyarországi olvasóközönség számára. A kritikusok is csak az új évezredben, 1998-ban bekövetkezett halála után fedezték fel az erdélyi irodalom nagy alakját. Wass Albert az isteni igazságosságba vetett hitével küzdött az etikai és szellemi értékek megmentéséért, mindvégig harcolt az erdélyi magyarság megmaradásáért, így nem csoda, hogy az elmúlt rendszerben folyamatosan üldözték és száműzték műveit. Élete nagyobbik részét az Egyesült Államok-beli Floridában, emigrációban töltötte.

Töretlen hittel élő ember volt és magyar. 1908. január 8-án született a Bánffy-kastélyban Kolozsvár mellett. Középiskolai tanulmányait Kolozsvárott a Farkas utcai Református kollégiumban végezte, ahol 1926-ban érettségizett. 1932-től csatlakozott az erdélyi írók köréhez, akik Kemény János marosvécsi kastélyában gyűltek össze. Mindenkit hívtak, mindenkit befogadtak, öregek és fiatalok, konzervatívok és liberálisok között békességet és egységet teremtettek. Hitvallásuk az erdélyi gondolat: a magyarság kultúrájának és identitásának megőrzése, az erdélyi történelem szabadelvű hagyományainak ápolása, békés egymás mellett élés a románsággal, illetve Erdély más nyelvet beszélő nemzeiteivel. Wass Albert élete végéig az erdélyi gondolat hűségeseles elkötelezettje maradt.

Írásaiban a magyarság történelmét igyekezett feleleveníteni és sorstragédiáját akarta ábrázolni. Egyik leghíresebb műve a „Kard és kasza”, saját ősi nemzetségének történetén keresztül tekinti át a teljes magyar történelmet, 1050-től egészen az író jelenkoráig. Az „Ember az országút szélén” az erdélyi magyarság hányattatásait, szenvedéseit, sérelmeit beszéli el úgy, ahogyan az egyszerű nép fia megélte és átérezte azt. Jönnék! című műve egy riportregény, amely az 1940-es bécsi döntést, Észak-Erdély visszaszerzését ünnepli és bemutatja, hogyan várták vissza a felszabadító honvéd hadsereget. Emigrációban íródott könyvét, az „Adjátok vissza a hegyeimet!” című regényét irodalmi Nobel-díjra jelölték.

Wass Albertet szélsőséges sovinizmussal vádolták és vádolják ma is – alaptalanul. Munkásságát emiatt sokszor politikai szempontok szerint ítélik meg; egyes körökben teljes elutasításra talál, mások – gondolatait félreértve vagy talán szándékosan eltorzítva – harci lobogóikra tűzik ki nevét. Igaz magyar volt ő, de elsősorban mégiscsak ember. Élő hitű ember, aki a pártok felett álló isteni igazságot, az egyetemes testvériséget, a békességet hirdette és képviselte. A második világháború után először német földre menekült, és a bajor erdők sűrűjéből üzent haza az otthoniaknak:

„Üzenem az otthoni hegyeknek,
a csillagok járása változó,
és törvényei vannak a szeleknek,
esőnek, hónak, fellegeknek
és nincsen ború örökkévaló.
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.

.....
Jön ezer új Kőműves Kelemen,
ki nem hamuval és embervérrel
köti meg a békesség falát,
de szentelt vízzel és búzakenyérrel
és épít régi kőből új hazát.
Üzenem a háznak, mely fölnevelt,
a fundamentum Istentől való,
és Istentől való az akarat,
mely újraépíti a falakat.
A víz szalad, de a kő marad,
a kő marad.

.....
Maradnak az igazak és a jók.
A tiszták és a békességesek.
Erdők, hegyek, tanok és emberek.
Jól gondolja meg, ki mit cselekszik!
Likasztják már az égben fönt a rostát
s a csillagok tengelyét olajozzák
szorgalmas angyalok.
És leszen csillagfordulás megint
és miként hirdeti a Biblia:
megméretik az embernek fia
s ki mint vetett, azonképpen arat.
Mert elfut a víz és csak a kő marad,
de a kő marad.”

(Üzenet haza)

Wass Albert 1952-ben települt át az Egyesült Államokba. Itt is szüntelenül azon munkálkodott, hogy felhívja a nagyhatalmak figyelmét: Európa legnagyobb nemzeti kisebbsége szolgáskorban vergődik. Őszintén feltárta a román politikai körök magyarság elleni agresszióit; tette mindezt a gyűlölet és a bosszú legkisebb vágya nélkül. „Mert ha már az Úristen úgy rendelte Erdély dolgát, hogy ott magyarok és románok vegyesen éljenek, akkor ezen nem lehet segíteni, és bele kell nyugodnia mind a kettőnek abba, hogy a másik is ott van... De a politika, amit a nagyurak csinálnak, megzavarja az emberek eszét, és akik egyazon földön élnek, egymást verik föbe, ahelyett, hogy megsegítenék egymást: igen nagy baj ez.” (*Adjátok vissza a hegyeimet!*) Ehhez a gondolathoz kapcsolódik az író egyik legnépszerűbb regénye, amely 1959-ben Amerikában jelent meg. „A funtinelli boszorkány” egy magányos, írástudatlan román leány megrázó története. A sovinizmussal vádolt Wass Albert ebben a műben megalkotta az erdélyi irodalom legszebb havasi román elbeszélését. Megfigyelte a természeti emberek életét, beszédét, érzésvilágát, és szeretettel áthatott képet rajzolt az egyszerű, román pásztorokról. Leghőbb vágya volt, hogy Erdély, amely az ő otthona, betölthesse történelmi küldetését: a tolerancia, az emberszeretet földje és három szabad nép közös hazája legyen.

Kilenc évtizedig tartó életét mindvégig töretlen hite vezérelte. Életművét mindenhol a mese, a misztika, a képzelet varázsa szövi át. Festői szépséggel ábrázolja a fenyveseket, a havasokat, a hegyeket, az érintetlen, ember felett álló szűz Természetet. A sűrű erdőkben és a napsütötte tisztásokon érezte igazán Isten jelenlétét. Hallgatta a manók surranását, az angyalok kacaját, s öntudatlanul is megtapasztalt valamit a földön túli világ valóságából. Ráérezett arra, amit halandó ember sem felfogni, sem elképzelni nem képes, ami az ő szűk kis világában megfoghatatlan és láthatatlan... „Csak haladsz csöndesen, gyönyörködve, s egyszerre kilépsz az Angyalok Tisztására. Nem is tudod, hogy ez az, mivel az angyalokat nem láthatja a szemed. Csak annyit látsz, csak annyit érzel, hogy csodálatosan szép. És megállasz. És abban a pillanatban megnyílik a szíved, az angyalok észrevétlenül melléd lépnek, egyenként, lábujjhegyen s belerakják kincseiket a szívedbe. A legnagyobb kincseket, amiket ember számára megteremtett az Isten. A jószágot, a szeretetet és a békességet.” (*Tavak és erdők könyve*)

Idegen földön, idegen tájakon, idegen hegyekben bujdosónak érezte magát. Hontalan-nak, akinek elveszett az otthona. Vallomásban örökítette meg ezt az életérzést, s egyben saját erkölcsi hitvallását is megfogalmazta:

„Hontalan vagyok,
mert vallom, hogy a gondolat szabad,
mert hazám ott van a Kárpátok alatt,
és népem a magyar.

Hontalan vagyok,
mert hirdetem, hogy testvér minden ember,
s hogy egymásra kell leljén végre egyszer
mindenki, aki jót akar.

Hontalan vagyok,
mert hiszek jóban, igazban, szépben,
minden vallásban és minden népben
és Istenben, kié a diadal.

Hontalan vagyok,
de vallom rendületlen, hogy Ő az út, az élet,
és maradok ez úton, míg csak élek,
töretlen hittel ember és magyar.”

(*A hontalanság hitvallása*)

Megjelent a **Híd magazin** 2014. II. számában.

Igric

Kisfiamnak ajánlom az Igric nevű kiscicája által ihletett történetet

A vén falu csodálatos tavaszi napra ébredt. A levegő madárcsicsergéssel és a feléledt föld erős illatával telt meg. Apró levélkéiket bontogatták a fák a hegy oldalában, s a bokrok alján kinyitotta kék szemét a szerény ibolya. Pajkos szélkölykök futkostak, fogócskáztak körbe-körbe, és időnként felnevettek a bodros báránnyelűket dajkáló égre. A felkelő nap első sugarai bearanyozták a néptelen, poros utcákat, beragyogták a szürke, álmos házak kockablakait. Peti szobájának ablakán is bekukucskált egy csintalan, bájos napsugár.

Peti erre frissen, fürgén ugrott ki az ágyból. Fáradtságot nem érzett, csak végtelen szabadságot. Pizsamában rohant ki az udvarra, és teli tüdővel szívta magába a hajnal erős ízét. Körülötte mélyen aludt az udvar. Édesapa tegnap este sokáig dolgozott a kertben, ezért ma fáradt, nem szabad zavarni. Édesanya is pihen, mivel a tegnapi utazás jócskán kimerítette. Peti egyedül járkált körbe-körbe az elhagyatott udvaron. Leült a kút kávéjára, és némán, hang nélkül figyelte a természet ébredő életét. Hallgatta a vén diófa leveleinek susogását, a madarak zenés köszöntőjét, egy-egy bogár kései zúgását. Csend volt, béke és nyugalom. Peti szívébe is csöndesség költözött, holott tegnap még háborgó lélekkel érkezett haza az iskolából. Sehogy sem volt ínyére otthagyni az izgalmas, zajos fővárosi életet. Moziba ment volna a szomszédokkal, helyett az egész hétvégét szüleivel kell töltenie egy élettelen faluban... A csöndességben azonban megbékélt a feldúlt világ, elült a belső zivatar...

S ebbe a pihegő, zaj nélküli életbe egyszerre különös hangok hasítottak bele. Peti kaparászást, nyivákolást, csikorgást vélt hallani a pince mélyéből. Először csak mozdulatlanul, dermedten fülelt, később egy picit közelebb húzódott, és a lépcsőkörláthoz tapasztotta jobb fülét. Semmi kétség... Valami motoszkál ott lenn a sötét hordók között.

Peti most már nem sokáig tétovázott. A következő pillanatban ott guggolt a pince legsötétebb zugában, ölében egy megriadt, mocorgó kis állattal. Néhány napos kiscica

lehetett, valószínűleg itt született a pincében. Talán valami kóbor macska szökhett be ide az egyik éjszaka, hogy világra hozza kicsinyeit. Hová lettek a többiek? Ki tudja... Ez a csöpp élet azonban ott reszketett Peti ölében. Fekete hátú kis jószág volt, fehér mancsokkal, kicsiny fehér gallérral a nyakán. Peti azonnal el is nevezte volna „foltoskának”, s vitte volna boldogan a szobájába, ha édesanya az udvar közepén útját nem állja.

– Ne vidd be a szobába az állatot, kisfiam. Hidd el, jobb dolga lesz kinn a fészerben a puha széna között.

Így történt, hogy a kiscica a fészerbe költözött. Édesanya fecskendővel tejet csepegtetett a szájába, hogy életben tartsa őt. A foltoska elnevezés azonban nem tetszett neki. Nem illik a kis állat félénk szelídségéhez, puhaságához. Valami egészen eredeti néven törte a fejét.

– Hívjuk Igricnek! – szólalt meg a háttérben édesapa mély bariton hangja. Már vagy tíz perce észrevétlenül figyelte a békés jelenetet.

Ebben azután mindannyian megnyugodtak.

A kicsiny faluba a novemberi hideg szelek szárnyán megérkezett a tél. A végtelennek tűnő határt finom, fehér zúzmara borította, a falu szélén csordogáló patakok vastag jégpáncélt öltöttek, körülöttük mindenhol keményre fagyott a föld. A bokrok és a fák a vastag hótakaró mélyén aludták téli álmukat, ágaik nyögve roskadoztak a szokatlan teher alatt. Szürke, álmos csöndesség honolt mindenfelé. Az emberek házaikba zárkóztak, és a meleg kályha mellett üldögélve, dideregve várták a tavaszt.

Peti családja ezt a karácsonyt is a kis falusi házban töltötte. Rögtön az iskolai szünet kezdetével leutaztak, és csak januárban térnek vissza a fővárosba. Igricet természetesen ezúttal is magukkal vitték. A kiscica lassanként már családtagnak számított, a gondoskodó kezek között szépen fejlődött, növekedett. A kegyetlen tél azonban durván meggyötörte a fiatal, gyöngye kis állatot.

Karácsony előtti napon Igric szokatlanul messzire elkóborolt. Már a falu határában járt, holott korábban sosem jutott el ideig. A szilaj, fagyos légáramlat egészen a csontjáig hatolt, kicsi lábai megremegtek, és erőtlenül rogyott le a hóra. Ekkor kerítette hatalmába az igazi veszedelem. Komisz kölykök kószáltak kint a határban, verekedésre, durvaságra, kegyetlenségre vágyva. Csupán egy kiszolgáltatott áldozat kellett nekik. Vastag kabátban, prémsapkában csörtettek át a havon. Hatalmas diadalüvöltéssel rohanták meg az elalélt teremtet, csípték, rúgták, verték, ahol érték. Megteheték. Övék volt az ütés joga.

Néhány perc múlva a kiscica vérben ázva, mozdulatlanul hevert végig a megfagyott földön.

– No, ennek vége – ricsajozták a kegyetlen kamaszok, belerúgtak még egyet-kettőt, azután otthagyták.

Az összetört állat azonban még pihegett, szuszogott. Szép fejecskéjét a lemenő nap fénye felé fordította, és erőtlenül, panaszosan nyávogott fel az égre. Azután lassan, lassan araszolni kezdett a havon, az elhagyott falusi ház irányába. Valami titokzatos

erő húzta arrafelé. Minden mozdulat nyilalló fájdalom. Mégsem adta meg magát az elmúlásnak. A szilaj életösztön erősebb az enyészetnél, viszi, hajtja kegyetlenül a kis életet.

A szürke falusi házat keserves búban vetette fel. Peti kisírt szemekkel, kétségbeesetten kereste kiscicáját. Édesapa már a padlást is fölforgatta, de csak dohos ruhákat és elaggott papírdarabokat talált. A kisfiú fájdalma minden elképzelhető határt meghaladott. Se enni, se inni nem akart, orcáján sűrűn peregtek a könnyek. Karácsony estére, úgy tűnt, mély sötétségbe borul a világ.

Ebben a kegyetlen pillanatban lépett be az ajtón egy őszülő hajú, kemény vonású parasztember, kezében hordozva a megszaggatott, vérbefagyott, alig pihegő állatot. A csöppnyi teremtség szinte eltűnt a vén paraszt recékkel tarkított, kemény markában.

– Az út szélén találtam rá – morogta az ember. – Tudtam, hogy ide tartozik, ezért hoztam haza.

Édesanya és édesapa azon nyomban gondozásba vették az élettelen kis jószágot. A kályha mellé fektették, és gyöngéd aggodalommal mosogatták végig megtépázott bundáját. Igric azonban olyan durva belső sérüléseket szenvedett, hogy senki nem adott a gyógyulására. Nyomasztó, síri csöndben járkálták körül.

– Igenis élni fog! – sikoltott bele a gyászos némaságba a gyermek. – Én akarom, hogy éljen!

Az állat azonban nem mozdult. Csukott szemmel, kővé meredve feküdt azon a helyen, ahová az imént letették. Édesanya már-már azt gondolta, hogy el is pusztult, amikor egészen halkán újból pihegni kezdett.

Másnap a karácsonyi nap fénye bágyadtan sütött be az ablakon. A gyászos szobácskában minden sóhaj az összetört teremtség leheletét vigyázta.

– Én akarom, hogy éljen! – ismételte makacsul a gyermek.

S amikor a vöröslő napkorong sugarai végképp eltűntek a hóborította hegyek csúcsai mögött, Peti a sötétségben újból a kiscica fölé hajolt. Igric pedig másfél nap után először reányította szomorú szemeit. Apró lábaival ernyedten kapálózni kezdett, hasa reszketett, tagjaiba lassacskán visszatért az élet.

– Hát él! – ujjongott a fiú.

– Hát ez csoda! – sikoltottak fel szülők. A felnőttek egyébként is szeretnek ilyeneket mondani.

Pedig semmiféle csodás tüneményt nem láthattak. Amit láttak, az bármelyikünkkel megeshetett volna. Annyi történt csupán, hogy egy kisfiú szeretetének ereje visszahozott az életbe egy haldokló állatot. Egy tíz éves gyermek karácsonyi álma teljesült.

A világ rossz, az élet nem

Ismeretlen sorstársamnak köszönöm ezt az üzenetet, melyet egy Móricz Zsigmond körtéri lakóház falára pingált hatalmas piros betűkkel. Felhívása mindannyiunkat arra ösztönöz, hogy megtanuljuk különválasztani a jelenkor által sugallt értékrendet és a saját magunk által kialakított erkölcsi világot, valamint arra, hogy harmonikus életre jóformán alkalmatlan körülmények között is megtaláljuk lelki békénket, belső egyensúlyunkat.

Írásom rövid társadalmi diagnózisnak készül, melyben megpróbálom fölvázolni, miként hat a XX-XXI. század „rohanó-örjögő” világa az egyének pszichés beállítottságára, s lehet-e ezen káros hatások ellen védekezni.

Miért rossz a világ?

„Mai létformánk egyik legnagyobb negatívuma a túlhajszoltság. Legtöbbünk életritmusát az jellemzi, hogy sokkal több tennivaló, ügyintézés, munkafeladat zsúfolódik össze egyetlen napba, mint amennyit nyugodtan, odafigyelve, derűsen elvégezhetünk. Napközben idegesek, estére fáradtak, túlzgatottak vagyunk. Nyugtatókat, altatókat használunk, ellensúlyképpen pedig kávékkal vagy egyéb szerekkel doppingoljuk magunkat Ha valaki őszintén számotvetne azzal a kérdéssel: Mennyit örültem az elmúlt héten? – sokszor riasztó eredményekhez jutna. (Popper Péter)

Századunk eltorzult értékrendje, atmoszférája egész egyszerűen belekényszeríti az egyént ebbe a túlhajszolt életformába, elidegenedett, anyagi világunkban elvesz a személyiség, meghal a lélek, az ember. Emberi kapcsolataink tönkretétele, értékeink, egyéniségünk elvesztése ugyanakkor súlyos lelki meghasonlottságot, idegi problémákat, személyiségzavarokat eredményez. Fiktív főhősünk, Gruber Bence életútján keresztül követhetjük végig, hogyan néz ki egy „átlagkarrier” ma, Európában a XXI. században.

Hősünk jószerivel már az óvodában megtanulta, hogy az „ez az enyém, ezt nem adom” című játékban csak az ököljogot érvényesítve kerekedhet fölül. Az iskolában azután már tipikusan a későbbi karrierpályára készítették elő. Igaz, hogy – tizenéves gyermek lévén – alig tudta fékezni a benne felhalmozódott energiákat, mégis napi 6-7 óra kemény koncentráció után sajátította el a számítógépkezelést, s készült fel az angol nyelvvizsgára, amely az egyetemi felvételi egyik alapfeltétele. Megtanulta már, hogy nap mint nap, újra és újra a maximumot kell adnia ahhoz, hogy egyáltalán tartsák valamire, minden nap fölül kell kerekednie társain, hogy a kellőképpen „futtatott” osztályelsőik közé tartozhasson. Arra is rá kellett jönnie, hogy személyiségének értékét nem valódi énje, hanem a piros pontok, a versenyeredmények, illetve a különféle osztályzatoknak nevezett számjegyek szerint állapítják meg, s lassan-lassan ő is ezek segítségével értékelte önmagát.

„Az iskolában csak a külső, harcias tulajdonságokat fejlesztették. Azt dicsérték, aki jobban oldotta meg a feladatot, aki magasabbat ugrott, aki valamiben kiuntette magát. Ezáltal azután még inkább megerősödött bennem a hiúság, sőt teljesen kivirágzott. Okosabb, tehetségesebb, erősebb akartam lenni másoknál, ez volt a célom. Soha

senki nem mondta nekem, hogy a legfontosabb az életben nem az, hogy másokat leahagyjunk és legyőzzünk, hanem, hogy szeressünk...” (Tatjana Goricseva)

Bence pedig az állandó teljesítménykényszer hatására egyre jobb és jobb eredményeket ért el, hiszen önérzete nem engedte meg, hogy bármiben is alulmaradjon. Szülei ösztönzésére 16 évesen megszerezte második nyelvvizsgáját, felsőfokú számítástechnikai tanfolyamot végzett, s elszántan készült a közgáz felvételire, illetve a majdani üzletkötői pályára is. Társaival azonban csak nehezen tudott kapcsolatot teremteni, s tizenennyolcadik évéhez érkezve zárkózott, szorongásokkal, gátlásokkal teli egyénné fejlődött.

Hősünk természetesen kiváló eredményekkel végezte el a közgazdasági egyetemet, s a diploma megszerzését követően egy jól menő nyugati cégnél helyezkedett el. Igen magas havi jövedelmet tudhatott magáénak, cserébe azonban napi 14-16 órát dolgozott, s mobiltelefonján akár éjszaka is riaszthatták. Otthonába idegesen, fáradtan, feszülten érkezett, így nem csoda, hogy észre sem vette gyermekeinek problémáit, felesége csalódottságát. Az állandó veszekedések végül váláshoz vezettek, így azután Bence teljesen egyedül maradt.

Kínos magányában a tévéhez menekült, itt keresett szórakozást, s némi felüdülést, kapcsolódást a mindennapos robot mellett. Ám amikor este 9 órakor fáradtan és fásultan keresgélni kezdett a csatornák között, csupán akciófilmek, horrortörténetek, esetleg erotikus jelenetek között válogathatott. A sok értelmetlen, fogyasztásra buzdító reklámszövegtől megfájdult a feje, ugyanakkor alig tudott elmenekülni az üzletkötők és egyéb ügynökök siserehada elől. Bár önmaga is tisztában volt azzal, hogy a töménytelen „agymosás” befogadása során érezni és gondolkodni képtelen számítógéppé válik, mégsem tudott kilépni ebből az ördögi körből. Végül elkeseredettségében az internet útján próbált emberi kapcsolatokat kiépíteni, de csupán néhány futó kalandig jutott...

Bence barátunk kétségkívül szélsőséges példája a XXI. századi karrieristáknak, életútja során tehát kissé kisarkítva, ámde reálisan láthattuk magunk előtt a lehetőségeket. Nem hiszem, hogy túloznék, ha azt gondolom, tíz emberből legalább nyolcan hasonló problémákkal küszködnek. Létezik-e egyáltalán valamiféle kiút?

DE: az élet nem rossz..

„Ha békét akarsz, keresd a változást önmagadban, s ne másokban. Könnyebb a lábadat védeni egy szandállal, mint szőnyeggel takarni az egész világot.” (Mello)

Gruber Bence alapvetően értelmes, jóra való ember, aki sokféle ismeretet elsajátított, csupán a legfontosabbra nem tanították meg sehol sem: arra, hogy miként alakítsa saját életét, hogyan formálja önmagát. Nem csoda, hiszen „*manapság egyre többet tudunk a világról és egyre kevesebbet önmagunkról*” (Anthony de Mello). Így azután többnyire csak sodródunk az árral, s józan mérlegelés nélkül tesszük magunkévá azt az értékrendet és életformát, amelyet a világ sugall nekünk. A fenti idézet ellenben mindannyiunkat arra figyelmeztet, hogy bár a körülményeken általában nem tudunk változtatni, önmagunkon igen. Így azután sok minden éppen azon áll vagy bukik, hogy mi magunk hogyan fogadjuk el a körülményeket és mit hozunk ki belőle.

Történelmi és irodalmi ismereteim alapján állíthatom: a világ önmagában sohasem volt igazán jó. Nem hiszem, hogy bármelyikünk is visszavágyódna mondjuk Néró császár korszakába, az ipari forradalom Angliájába, amikor az emberek ugyanazt érezték, mint amit mi itt a XXI. elején tapasztalunk. S mégis léteztek olyan egyéniségek, akik egy rossz világban is tudtak tartalmas, értelmes, teljes életet élni, hiszen világukat önmaguk alakították ki, s szabadságukban állt leszámolni azzal az értékrenddel, amit a környezetük rájuk kényszerített. (lásd. Don Quiote)

Befejezésül mondok egy példát:

Talán sokunk előtt ismert a 96 éves korában elhunyt költő, Faludy György neve. Azt azonban viszonylag kevesen tudják, hogy a művész negyvenes éveinek derekán éveket töltött Recsken, a Rákosi rendszer haláltáborában. *(Pokolbéli víg napjaim)* Itt pedig a hozzá hasonló elítéltekből kicsiny „kulturális szakkört” szervezett, akik filozófiai beszélgetéseket folytattak és a költő által fejben, toll és papír nélkül „gyártott” verseket sorban megtanulták. *(Börtönversek)*. S lám, amíg a többi rabot rendszeresen az éhenhalás veszélye fenyegette, közülük egyetlen egy fogoly sem pusztult el. Faludyék ugyanis képesnek bizonyultak arra, hogy a mostoha körülményekből is erényt kovácsoljanak, s helyzetüket elfogadva a lehető legtöbbet hozzák ki önmagukból. Mi ugyan sokszor azt gondoljuk, hogy szűk korlátaink és kicsiny mozgásterünk eleve determinál, ők viszont bebizonyították, hogy még az ilyen jellegű bezártság is lehetőségeket rejthet magában. Ezeket azonban észre kell venni!

Az emberi élet egy gyönyörű kristálypohárhoz hasonlítható. Csillogó szépsége felbecsülhetetlen értékeket takar, de ha nem tartjuk megfelelően kézben, menthetetlenül összetörik. Legtöbbünknek (ha nem is mindenkinek) megadatott a lehetőség arra, hogy megteremtsük saját, önálló ideáinkat, s az öntudatlan létezés és sodródás helyett tudatosan alakítsuk életünk bizonyos eseményeit. Való igaz, hogy anyagiasság, materialista világunkban nem könnyű egy olyan kis szférát teremtenünk, ahol a legfőbb érték a személyiség, az ember. Nehéz. De azért meg lehet próbálni.....

„Az emberi életnek, emberi érzésvilágnak eme kín-barlangjából egyetlen kijutás volna, de ez nem fog bekövetkezni: ha az emberiség áttérne a józan ráállható alapra: szükségleteit elégítené ki és nem az agyrémeit, indulatait. Minthogy erre nincs remény, mindenki csak önmagában, önmagának teremtheti meg az elviselhető világot, ha elég erős ahhoz, hogy lemondjon minden előítéletről és a saját szemével lásson, mint a gyermek. Mindenki csak magának érheti el a negatív idealizmus helyett a realizmust, a pénz, a vagyon, az érvényesülés és a külső rendezettség lidérce helyett a belső töretetlen biztonságot. S csak az a kevés érheti el még önmaga számára is, kinek erre érzék adatott. (Weöres Sándor: A teljesség felé)

Megjelent a Kelenföldi Egyházközség **Titkok vagyunk** c. kiadványában; eredeti változatában 1998-ban.